ШКОЛЬНАЯ ПРАГРАМА

Л. Э. Сенкевіч, М. К. Грыцэнка, Н. А. Дабравольская

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

2 клас

Тэставыя работы з правіламі і заданнямі

Дапаможнік для вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання

Мінск
«Сэр-Віт»
2023

Ад аўтараў

Шаноўны другакласнік!

Дапаможнік, які ты трымаеш у руках, створаны з мэтай спрыяць твайму далейшаму поспеху ў пазнанні і вывучэнні роднай мовы, мовы тваіх бацькоў, дзядоў, прадзедаў, спрыяць выпрацоўцы трывалых навыкаў граматнага пісьма, пашырэнню слоўнікавага запасу.

У дапаможніку прапануюцца практыкаванні і розныя заданні для адпрацоўкі арфаграфічных навыкаў, шмат матэрыялу для развіцця маўлення і пашырэння лексічнага запасу вучняў.

На пачатку кожнай тэмы прапануецца ўспомніць правілы, а потым папрактыкавацца ў іх прымяненні: растлумачыць правапіс, уставіць прапушчаныя літары, знайсці памылкі. Каб праверыць трываласць набытых ведаў, выконвай заданні ў прапанаваных тэстах.

Рэгулярна працуючы ў сшытку, ты зможаш правільна гаварыць па-беларуску, чым парадуеш настаўніка і сваіх бацькоў. Ты зразумееш, што родная мова прыгожая і мілагучная.

Карыснай і цікавай працы табе на старонках дапаможніка!

Настаўнік можа выкарыстоўваць дапаможнік не толькі на ўроках беларускай мовы, але і для правядзення розных заняткаў, на інтэграваных уроках пісьма і чытання.

Бацькі могуць выкарыстоўваць дапаможнік для праверкі і замацавання ведаў сваіх дзяцей, а таксама для ліквідацыі прабелаў у іх ведах.

УСТУПНЫ КУРС

Вывучаем беларускую мову

Памятка! У беларускай мове гук [**і**] абазначаецца галоснай літарай ***і***, якая адрозніваецца ад такой жа літары ў рускай мове: ***І і.***

Папрактыкуйся.

1. Прачытай тэкст. Падкрэслі літару ***і***.

Ігнатка скончыў першы клас. Гэта былі яго першыя канікулы, калі ўсё лета вольнае.

С. Далідовіч.

2. Літара згубілася. Устаў ***І*** або ***і***.

Дзед ..гнат люб..ў восеньск..м ранкам зайсц.. ў сад. Ён з ахвотаю паказваў ..рынцы чырвоныя яблык.., жоўтыя грушы.

Памятка! Апостраф не літара, а надрадковы знак. Там, дзе ў слове стаіць апостраф, пры чытанні вымаўляецца гук [**й'**]. Апостраф раздзяляе **цвёрдыя зычныя і галосныя *е*, *ё*, *ю*, *я*, *і*.**

Пад волатам-дубам набрала груш Люба,
А Толя пад клёнам – кош поўны лімонаў.

А. Зэкаў.

Імёны дзяцей: ________________________________

____

____

Назвы фруктаў (садавіны): ______________________

____

____

Правер сябе!

Тэст

1. Колькі літар у беларускім алфавіце? Адзнач «✓».

☐ [30]; ☐ [31]; ☐ [32]; ☐ [33].

2. Адзнач «✓», у якім радку словы запісаны ў алфавітным парадку.

☐ Таполя, асіна, ліпа, вольха, вяз.
☐ Бяроза, граб, дуб, клён, сасна.

3. Якіх літар няма ў беларускім алфавіце? Адзнач «✓».

☐ й, д; ☐ щ, и; ☐ ў, і; ☐ л, й, к.

3. Прачытай словы. Вызначы ў іх націскныя склады. Устаў літару ***е***, ***ё*** або ***я***.

В..лікі	м..стэчка	в..тры
паб..ліў	леб..дзі	б..рагі
кол..р	л..савік	кроп..лька
сн..жны	в..сёлка	в..с..лушка
ліп..нь	б..роза	сн..гір
с..стрычка	з..мля	в..снавы
пев..нь	вец..р	дз..нёчкі

Правер сябе!

Тэст

1. У якіх словах ***е***, ***ё*** стаіць пад націскам? Адзнач «✓».

- [ ] Возера;
- [ ] вясёлка;
- [ ] леташні;
- [ ] жнівень.

Башня (якая?) высокая, а калодзеж (________)
____
______________________.

Словы-падказкі: горкая, нізкі, кароткая, цёплае.

✶ Падкрэслі словы, якія называюць прыметы прадметаў.

4. Пастаў пытанні да выдзеленых слоў.

Над (________) **ціхімі** палямі ўстае (________) **залацістая** зара. (________) **Адзінокае** воблачка плыве па (________) **сінім** небе. Над галавою праззвінела (________) **пругкімі** крыламі чародка качак.

Правер сябе!

Тэст

1. Словы, якія называюць прыметы прадметаў, адказваюць на пытанні …

☐ Хто? Што? ☐ Якая? Якое? Якія? Які?

2. На якое пытанне адказваюць усе прапанаваныя словы?

Сонечная, дарослая, малая, залатая.

☐ На пытанні ***хто? што?***

☐ На пытанне ***якая?***

3. Адзнач «✓» радок слоў, якія называюць прыметы прадметаў.

☐ Зялёны, ранішні, шаўковы.

☐ Ластаўка, пішу, прыгожы.

4. У якім сказе няма слоў, якія называюць прыметы прадметаў? Адзнач «✓».

☐ У садку растуць дзьмухаўцы.

☐ Раніцай яны запальваюць свае жоўтыя сонейкі.

☐ Ноччу і перад дажджом кветкі сціскаюцца ў тугія пупышкі.

5. З прапанаваных складоў складзі словы, якія называюць прыметы прадметаў.

я, кі , **клей** – ____________ ча, е, ра, **га** – ____________

ны, **дух**, мя – ____________ сё, **вя**, лы – ____________

Словы, якія называюць дзеянні прадметаў

Памятка! Словы, якія называюць дзеянні прадметаў, адказваюць на пытанні ***што раблю? што робіш? што зраблю? што зробяць?*** і інш.: *спяваю, малюеш, закрычу, зацвітуць.*

Папрактыкуйся.

1. Адгадай загадку. Якія словы падказалі табе адгадку?

Крылаў не маю, а хутка лятаю.
Сам мяне выпусціш, ды потым не зловіш.

✶ Падкрэслі словы, якія абазначаюць дзеянні прадмета.

✶ Вусна пастаў да іх пытанні.

2. Падкрэслі ў прыказках словы, якія абазначаюць дзеянні прадметаў.

- Работу словам не замяніш.
- Як папрацуеш, так і паясі.
- Праўду на базары не купіш.
- З чужой бяды не смейся.
- Сёння зробіш, заўтра як знойдзеш.

3. Пастаў пытанні да слоў – дзеянняў прадметаў.

На беразе маленькага ляснога возера (____________________) наладзілі канцэрт жабы. (____________________) Церушыў на іхнія галоўкі цёплы дождж ык.(____________________) Свяціла сонца. Весела было жабкам – вось яны і (____________________) спявалі. (*Паводле У. Караткевіча.*)

Правер сябе!

Тэст

1. Што абазначаюць словы, якія адказваюць на пытанні ***што раблю? што робіш? што зраблю? што зробяць?***

☐ Прыметы прадметаў.
☐ Дзеянні прадметаў.
☐ Называюць прадметы.

2. Якія з гэтых слоў абазначаюць дзеянні прадметаў? Адзнач «✓».

☐ Вясёлы; ☐ вяселле; ☐ весяліліся.

3. Адзнач «✓», якія словы адказваюць на пытанне ***што зробяць***?

☐ Напішуць; ☐ чытала;
☐ гуляе; ☐ наступяць.

4. У якім радку запісаны толькі словы – дзеянні прадметаў?

☐ Скача, цячэ, ручай.
☐ Спе́е, квакае, нясе.
☐ Ходзіць, паліто, шуміць.

5. Колькі разоў паўтараецца гук [**р**] у словах, якія абазначаюць дзеянні прадметаў? Адзнач «✓».

Сам зрабіў я, сам прыбіў
ля акенца скрыначку.
Круп насыпаў, пакрышыў
хлебную скарыначку.

М. Янчанка.

☐ 3; ☐ 4; ☐ 5.

Сказ. Афармленне сказа на пісьме

Памятка! Сказ выражае закончаную думку. У кожным сказе пра штосьці паведамляецца. Першае слова ў сказе пішацца з вялікай літары. У канцы сказа ставіцца кропка (**.**), пытальнік (**?**) або клічнік (**!**).

Папрактыкуйся.

1. Збяры і запішы сказ.

Усю, барсук, пад, глыбока, зямлёй, спіць, зіму.

____

____

____

____

✶ Пра каго ідзе гаворка ў сказе? Падкрэслі гэта слова адной рыскай.

✶ Што пра яго гаворыцца? Падкрэслі слова дзвюма рыскамі.

ЗМЕСТ

АД АЎТАРАЎ 3
УСТУПНЫ КУРС 4
Вывучаем беларускую мову 4
Гукі і літары 8
ГУКІ МОВЫ 12
Абазначэнне гукаў на пісьме літарамі 12
Беларускі алфавіт 15
Напісанне вялікай літары ў словах 18
Галосныя і зычныя гукі 23
Вымаўленне і правапіс слоў з ***ў*** 26
Склад. Падзел слоў на склады. Перанос слоў 30
Націск 33
Галосныя гукі [о], [э] – [а]. Правапіс слоў з літарамі ***о***, ***э*** – ***а*** 36
Правапіс слоў з літарамі ***е***, ***ё*** – ***я*** 39
Цвёрдыя і мяккія зычныя гукі. Іх абазначэнне на пісьме . . . 42
Зычныя гукі [д] – [дз’]. Іх абазначэнне на пісьме 45
Зычныя гукі [т] – [ц’]. Іх абазначэнне на пісьме 48
Зацвярдзелыя зычныя гукі. Правапіс слоў з імі 51
Парныя звонкія і глухія зычныя гукі. Іх абазначэнне на пісьме 54
Падоўжаныя зычныя гукі. Іх абазначэнне на пісьме 58
Раздзяляльныя знакі – апостраф (’) і мяккі знак (***ь***) 61
СЛОВА 66
Значэнне слова 66
Словы, якія называюць прадметы 68
Прыназоўнік. Правапіс прыназоўнікаў 71
Словы, якія называюць прыметы прадметаў 74
Словы, якія называюць дзеянні прадметаў 78
Сказ. Афармленне сказа на пісьме 81
ТЭКСТ 85
ПАЎТАРЭННЕ 89
СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ 93